ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ ТА ПРАВА

Кафедра практичної психології

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ВПЛИВУ ТА МАНІПУЛЯЦІЙ»

ВК 09

Рівень вищої освіти	**другий (магістерський)**
Галузь знань	**С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини**
Спеціальність	**С4 «Психологія»**
Освітньо-професійна програма	**Практична психологія**
Кваліфікація	**магістр з психології**
Рік навчання	**1**
Семестр	**2**
Форма навчання	**денна**
Кількість кредитів ЄКТС	**3,5**
Мова викладання	**українська**

Лектор дисципліни	_____ *(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання, контактні дані — заповнюється розробником)*

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Психологія впливу та маніпуляцій» є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системи знань про закономірності, механізми та технології психологічного впливу і маніпуляції, а також умінь розпізнавати маніпулятивні стратегії, здійснювати психологічний захист особистості та надавати консультативну допомогу особам, які зазнали деструктивного впливу.

1. Теоретико-методологічний аналіз: розкрити сутність понять «вплив», «психологічний вплив», «маніпуляція», їх співвідношення, класифікації та основні теоретичні підходи до їх вивчення.

2. Діагностична діяльність: сформувати уміння застосовувати методики діагностики схильності до маніпулятивної поведінки (макіавеллізм) та віктимності до впливу.

3. Практично-консультативна діяльність: розвинути навички побудови психологічного захисту особистості та консультування осіб, що постраждали від маніпуляцій.

4. Етична діяльність: сформувати усвідомлення меж етичного застосування технік впливу в професійній діяльності психолога.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лек./практ./сам.)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Тема 1. Психологія впливу: поняття, види, класифікація.	2/2/-	**Знати:** поняття впливу, психологічного та соціального впливу; параметри впливу (навмисний/ненавмисний, прямий/непрямий, явний/прихований); понятійний апарат (мішень впливу, техніка, стратегія, тактика). **Вміти:** розрізняти види впливу за критеріями інтенсивності, спрямованості та етичності; аналізувати ситуації міжособистісної взаємодії з погляду наявності впливу.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 2. Маніпуляція як вид психологічного впливу: сутність, критерії, механізми.	2/2/-	**Знати:** визначення маніпуляції у філософському, соціологічному та психологічному підходах; критерії маніпуляції (прихованість наміру, використання вразливостей об'єкта); механізми маніпулятивного впливу (навіювання, зараження, наслідування). **Вміти:** ідентифікувати ознаки маніпуляції в реальних комунікативних ситуаціях; відрізняти маніпуляцію від переконання й навіювання.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 3. Теоретичні підходи до вивчення маніпулятивної поведінки.	2/2/-	**Знати:** психоаналітичний, біхевіористичний, когнітивний та гендерний підходи до маніпуляції; поняття макіавеллізму. **Вміти:** застосовувати теоретичні моделі для пояснення випадків маніпулятивної поведінки; використовувати діагностичний інструментарій (шкала Mach-IV).	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 4. Технології та прийоми маніпулятивного впливу в міжособистісній комунікації.	2/2/-	**Знати:** класифікацію прийомів маніпуляції (експлуатація почуття провини, тиск часом, псевдовибір, лестощі); мовні та невербальні маркери маніпуляції. **Вміти:**	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5

Тема	Години (лек./практ./сам.)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
		розпізнавати маніпулятивні прийоми у діалозі; моделювати конструктивну відповідь на спробу маніпуляції.		
Тема 5. Маніпуляція в засобах масової комунікації, рекламі та політиці.	2/2/-	**Знати:** поняття Hi-Hume технологій та інформаційно-психологічної безпеки; технології пропаганди й маніпуляції громадською думкою. **Вміти:** аналізувати медіатексти на предмет маніпулятивного впливу; оцінювати рівень інформаційно-психологічної безпеки особистості.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 6. Маніпулятивні технології в організаційному та бізнес-середовищі.	2/2/-	**Знати:** специфіку маніпуляцій у трудових і ділових стосунках (мобінг, газлайтинг на робочому місці); маніпулятивні тактики в перемовинах. **Вміти:** діагностувати ознаки маніпулятивного управління персоналом; розробляти рекомендації щодо формування здорової організаційної культури.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 7. Психологічний захист особистості від маніпулятивного впливу.	2/2/-	**Знати:** стратегії психологічного захисту (асертивність, критичне мислення, «холодний розум»); чинники стійкості до навіювання. **Вміти:** застосовувати техніки протидії маніпуляції в комунікативних ситуаціях; проводити тренінгові вправи з розвитку асертивності.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 8. Консультування осіб, що зазнали маніпулятивного впливу: практика психологічної допомоги.	2/2/-	**Знати:** етапи консультативної роботи з жертвами маніпуляцій; принципи професійної етики у застосуванні технік впливу психологом-консультантом. **Вміти:** розробляти індивідуальну програму психологічного супроводу клієнта; здійснювати рефлексію власної консультативної практики.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5

Тема	Години (лек./практ./сам.)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Теми для самостійного вивчення	-/-/73	1. Історія дослідження проблеми психологічного впливу у вітчизняній та зарубіжній науці. 2. Гендерні особливості маніпулятивної поведінки. 3. Маніпуляції в сімейних і партнерських стосунках. 4. Кібербулінг та маніпулятивні технології в мережі Інтернет. 5. Маніпулятивні техніки в педагогічній взаємодії. 6. Індивідуально-психологічні чинники стійкості до навіювання. 7. Етичні дилеми застосування впливу в психологічній практиці воєнного часу.		
Всього	**16/16/73**			**40**
Всього балів за поточний контроль				**40**
Залікова оцінка				**60**
Всього				**100**

Програмні компетентності та результати навчання здобувача вищої освіти

(відповідно до ОПП «Практична психологія», галузь знань С, спеціальність С4 «Психологія»)

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із

	використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях. ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад: лікарняний, участь у бойових діях, службове відрядження).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт, тестування та захисту самостійної роботи заборонене (в т. ч. із використанням мобільних девайсів та засобів штучного інтелекту без зазначення джерела).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, службові обставини, форс-мажорні обставини воєнного часу) навчання може відбуватися індивідуально або в дистанційному форматі.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (залік)
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	Зараховано
75 – 81	C	Зараховано
64 – 74	D	Зараховано
60 – 63	E	Зараховано
35 – 59	FX	Не зараховано (можливе повторне складання)
0 – 34	F	Не зараховано (обов'язкове повторне вивчення)

Література та інформаційні джерела

Основна література

1. Кременчуцька М. К., Коваль Г. Ш., Сисенко І. С. Гендерні особливості маніпулятивної поведінки людини. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. 2023. Том 34 (73), № 4. С. 13–19. URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2023/3.pdf

2. Кременчуцька М. К., Маркіна С. І. Особистісні чинники схильності до брехні та маніпулювання. Габітус. 2022. Вип. 39. С. 212–216. URL: https://habitus.od.ua/39-2022

3. Чалдіні Р. Психологія впливу / пер. з англ. Харків : Vivat, 2023. 464 с. URL: https://vivat.com.ua/product/psykholohiia-vplyvu/

4. Крикун В. Поняття «маніпулювання»: сутність та контексти. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2022. Т. 2, № 53. URL: http://fil.nlu.edu.ua/article/view/258162

Додаткова література

1. Миськів Г. Маніпуляції в маркетингу. Економіка та суспільство. 2023. № 53. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-53-17. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2631

2. Савченко Л. О., Саф'ян К. Ю., Чередник Л. М. Організаційно-управлінський контекст використання технік маніпуляції у спілкуванні: механізми реалізації, цілі та соціальні наслідки. Zenodo, 2026. DOI: 10.5281/zenodo.18314638. URL: https://zenodo.org/records/18314638

3. Гайдуков І. В. Психологічні принципи впливу за Р. Чалдіні та корпоративна безпека. Наукові записки. Серія: Психологія. 2026. № 1. С. 25–41. DOI: 10.32782/cusu-psy-2026-1-3. URL: https://journals.cusu.in.ua/index.php/psychology/article/view/1093

4. Гребінь Н. В. Зміст маніпуляції як різновиду прихованого психологічного впливу. Проблеми сучасної психології. 2013. Вип. 21. URL: https://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/159618

Інформаційні ресурси

1. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія — наукове фахове видання категорії Б. URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua

2. Zenodo — відкритий науковий репозиторій (CERN). URL: https://zenodo.org

3. Наукові записки. Серія: Психологія — наукове фахове видання категорії Б. URL: https://journals.cusu.in.ua/index.php/psychology